

TOHIR MALIKNING “ALVIDO, BOLALIK” QISSASIDAGI OBRAZLAR XARAKTERI VA ULARNING ICHKI KECHINMALARI

Qodirova Shaxlo Qobiljon qizi

ToshDO'TAU mustaqil tadqiqotchii

Ilmiy rahbar: Xoliqov Bahodir Aliqulovich

Tohir Malik o'zbek adabiyotining teran ruhiy olamga ega yozuvchilaridan biri bo'lib, uning “Alvido, bolalik” nomli asari ayniqsa inson ruhiyati, bolalik va hayot haqiqatlarini birlashtirib berishi bilan ajralib turadi. Shuni ta'kidlash joizki, qissada har bir personaj alohida ma'naviy yuklamaga ega bo'lib, ularning xarakteri orqali yozuvchi o'z davrining ijtimoiy muammolari, ruhiy tushkunliklar, oila va tarbiyaning ahamiyati haqida chuqur fikr yuritadi. Ushbu maqolada ana shu obrazlarning ichki ruhiy holati, xarakteri va ularning asardagi umumiy badiiy yukiga e'tibor qaratiladi.

Asarning bosh qahramoni – Asror – oddiy bola emas. Uning hayotga bo'lgan qarashi, ichki his-tuyg'ulari, sukutli qarorlari orqali u asta-sekin ulg'ayib, hayotni chuqurroq anglay boshlaydi. U ko'p so'zlamaydi, ammo sezadi, tushunadi va har bir voqeadan ichki xulosa chiqaradi. Masalan, “Onamning ko'zida yosh qalqib turardi. Nima uchun yig'layotganini so'rashga yuragim dov bermadi”¹ Bu satrlar Qamaridinning yuragidagi sezgirlik, noaniq tuyg'ularga bo'lgan reaksiya va hayotiy haqiqatlarga nisbatan his qilish qobiliyatini ko'rsatadi. U doim ichdan so'zlaydi, har bir holatni yuragidan o'tkazadi.

Salimning onasiga kelsak, u - oddiy ayollardan emas, og'ir hayotning sinovlarini boshidan kechirayotgan, bolalari uchun har narsaga tayyor ona. Yozuvchi uni nafaqat ona sifatida, balki butun oila uchun tayanch sifatida tasvirlaydi. “Men uchun bu ayol – ham ona, ham otadir”.² Shuningdek, onaning

¹Malik, T. Alvido, bolalik. Toshkent: Adabiyot va san'at, 1980. – B. 43.

²Malik, T. Alvido, bolalik. Toshkent: Adabiyot va san'at, 1980. – B. 52.

harakatlarida ko'zga ko'rinmas kuch, yuragida esa har doim azob bor. U o'zining iztiroblarini bolalardan yashiradi, ularga mehr va ishonch beradi. Bu obraz orqali yozuvchi ayol qadrini, onalik sabrini va ayollarning hayotdagi o'rnini chuqur ochib beradi. Qo'shimcha qilganda, qissadagi otaning xarakteri murakkab. U ichkilikka berilgan, oilasidan yiroqlashgan, ayollar va bolalarga befarq bo'lgan erkak. Ammo yozuvchi bu obrazni shunchaki salbiy inson emas, balki hayotdan yengilgan odam sifatida ko'rsatadi. Misol uchun, "Ota hech qachon yomon bo'lmaydi. U – vaqtning o'zgaruvchan soyasi". Demak, uning hayotga munosabati, bolalariga bo'lgan befarqligi aslida butun jamiyatdagi ruhiy inqiroz natijasidir. Bu obraz orqali muallif jamiyatdagi oilaviy muammolar, erkaklarning mas'uliyatsizligi va uning oqibatlari haqida fikr yuritadi.

Asarda faqat asosiy qahramonlar emas, balki mahalla ahli, oqsoqollar, qo'shnilar va sinfdoshlar orqali ham Asorning ruhiy o'sishi ko'rsatiladi. Mahalla hayoti esa bolaga turli xarakterli odamlarni tanitadi, to'g'ri yo'lni tanlashda o'zining tarbiyaviy ta'sirini o'tkazadi.

Xulosa qilganda, Tohir Malikning 'Alvido, bolalik' qissasidagi obrazlar insoniyatning ichki dunyosiga yetaklaydi. Asror orqali bolalikdan chiqish, hayotni anglash, onasi orqali fidoyilik va mehr, otasi orqali tushkunlik va jamiyatdagi muammolar tasvirlanadi. Asardagi har bir personaj orqali muallif o'z o'quvchisiga faqat hikoya emas, balki hayotiy haqiqatlarni his qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Asadov, M. O'zbek adabiyoti va tilining tadqiqi. Toshkent: Fan nashriyoti. 2009.
2. G'afurov, G'. Adabiy obrazlar psixologiyasi. Toshkent: Yangi asr avlodi. 2012.
3. Karimov, H. O'zbek nasrida ruhiy kechinmalar tasviri. Samarqand: Zarafshon. 2017.
4. Malik, T. Alvido, bolalik. Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti. 1980.
5. Yusuf, A. Badiiy asarlarda xarakter talqini. Toshkent: O'zbekiston. 2015.